

Förslag till budget 2018 och plan för 2019-2020

Socialdemokraterna

FRAMTIDSPARTIET
i Västra Götalandsregionen

Förord

Det här är Socialdemokraterna i Västra Götalandsregionens budget för 2018. Det är ett dokument som visar på den ljusa framtid vi vill skapa för invånarna i vår region: En framtid där alla, inte bara några få, känner framtidstro och optimism.

Västra Götaland är i stort en bra region att leva i. Tillväxten är hög, sysselsättningen ökar och ungdomsarbetslösheten är rekordlåg. Men det finns också klyftor – mellan fattiga och rika, mellan stad och land, mellan "gamla" och nya svenskar. Den socialdemokratiska politikens viktigaste insats, såväl i riksdagen som i regioner, landsting och kommuner, är att utjämna dessa ojämlika villkor. Det gäller inte minst den påverkbara ohälsan. Vårt mål är att sluta hälsoklyftorna inom en generation. Det gör vi bland annat genom att investera i barns och ungas hälsa och bidra till att alla barn går ur skolan med godkända betyg.

De senaste åren har inneburit utmaningar till följd av att många människor på flykt har kommit till Sverige och Västra Götaland. Nu pågår nästa steg: att ge våra nya invånare en bra start och att med rätt insatser ta vara på den kunskap, erfarenhet och utbildning som många av dessa har med sig i bagaget. Det gäller inte minst för vården och omsorgen, där behovet av personal är stort. Stat, region och kommuner måste arbeta tillsammans för att ge våra nya invånare raka vägar till studier, arbete och ett gott liv. Det finns många goda exempel, inte minst inom regionen – PLUS-programmet, språkträning, kontakt med arbetslivet, kultur m m – som behöver lyftas och utökas.

Trots att regionen har en stark ekonomi, mycket tack vare ökade stadsbidrag – bland annat patientmiljard, professionsmiljard, satsningar på kvinno- och förlossningsvården – så ser vi tyvärr en utveckling inom hälso- och sjukvården som är oroande: överbeläggningar, långa väntetiderna på akuterna och oacceptabla köer till vården. En viktig väg för att vända denna negativa utveckling är att satsa på dem som jobbar i vården.

Västra Götalandsregionen är en av landets största arbetsgivare, med drygt 53 000

Förord, forts.

anställda. Av dem jobbar närmare 80 procent i sjukvården. Denna sjukvårdspersonal är den svenska välfärdens hjältar; utan dessa faller vården samman. Det förpliktigar som arbetsgivare att se till att medarbetarna har så bra förutsättningar som möjligt att utföra sitt arbete, att de trivs, mår bra och vill fortsätta sitt värdefulla arbete. Där är vi inte i dag. Vi ser istället en ökad personalomsättning och stigande ohälsotal, till följd av ökad press på personalen. Trivseln minskar och kritik mot arbetsmiljö och löner växer. Många duktiga medarbetare väljer att lämna sjukvården, och samtidigt är tillgången på ny personal allt mer begränsad.

Socialdemokraterna vill se förbättringar som gynnar både personal och patienter. Det handlar om bland annat om mindre administration, konkurrenskraftiga löner, fler arbetskamrater och bättre scheman som gör att fler orkar jobba heltid. Vi vill också ge större handlingsutrymme för medarbetarna, genom mindre detaljstyrning. Det behövs om målet att bli Sveriges bästa arbetsgivare ska nås.

Vi gläds åt att flera av de satsningar vi har tagit initiativ till – och som nu är en del av framtidens omställning av sjukvården – börjar ge resultat, bland annat mobila sjukvårdsteam. Nu tas ytterligare steg för att ställa om och förbättra vården för både personal och patienter, genom att öka närheten till den vård vi behöver ofta, koncentrera specialiserad vård för ökad kvalitet och använda den digitala tekniken på ett bättre sätt.

Vi socialdemokrater är ett starkt ansvarsbärande parti, med vilja till breda politiska lösningar. Men vi är inte beredda att kompromissa kring jämlikhet och rättvisa villkor.

En viktig förutsättning för jämlika villkor är en väl fungerande kollektivtrafik i hela regionen. Målet är att alla i Västra Götaland ska kunna resa billigt och miljövänligt dit där jobb och skolor finns, och ändå bo och leva där de själva vill. Vi behöver därför ytterligare stärka kollektivtrafiken med pålitliga och snabba alternativ för resor till jobb, studier, nöjen och kulturupplevelser i hela regionen.

Vi är ett parti i opposition. Vi har inte makten att själva åstadkomma alla förbättringar vi önskar. Men vi kan lova att vi kommer att göra vad vi kan för att göra Västra Götaland till en ännu bättre, mer jämlik och rättvisare region att leva i.

Helén Eliasson
Regionråd
Socialdemokraterna

Innehåll

FÖRORD		2
VÅR POLITIK		5
- Livet är gott i Västra Götaland	5	
- Frihet, rättvisa och solidaritet	6	
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD		7
- Slut hälsoklyftorna	7	
- Folkhälsa	8	
- Tillgänglighet och kvalitativ vård	9	
VÅRA MEDARBETARE – VÄLFÄRDENS HJÄLTAR		11
REGIONAL UTVECKLING		14
Tillväxt	14	
- Arbetsmarknad	15	
- Miljö	16	
- Kollektivtrafik	18	
- Infrastruktur	19	
- Kultur	20	
- Bildning	20	
- Utveckling	20	
LEDNING OCH STYRNING		22
- Stöd- och serviceverksamheter	24	
- Företagshälsovård	24	
- Övriga verksamheter	24	
EKONOMI		25
- Finansiella mål	26	
- Skattesatsen	26	
- Utveckling av skatteunderlag och skatteintäkter	26	
- Effektiviseringskrav	26	
- Löne- och prisutveckling	26	
- Resursfördelningsmodellen	27	
- Vårdval primärvård och vårdval rehabilitering	27	
- Ramförändringar, tillskott, avdrag och finansiering	27-29	
- Investeringsramen	29	
- Resultatutveckling	29	
REGIONBIDRAG		30
FÖRSLAG TILL BESLUT		31
RESULTATRÄKNING		32
BALANSRÄKNING		33

Vår politik

**”En jämlik hälsa
går aldrig att nå
i ett ojämlikt
samhälle”**

Socialdemokraterna i Västra Götaland ser som sin uppgift att skapa förutsättningar för fler jobb och en jämlik hälso- och sjukvård av högsta kvalitet, som ges efter behov. Utbildning, jobb och god hälsa skapar förutsättningar för ett gott liv. En jämlik hälsa går dock aldrig att nå i ett ojämlikt samhälle. Därför är hälso- och sjukvårdspolitik en central del av en samlad välfärdspolitik som strävar efter att stänga

klyftorna mellan människor i Sverige.

Ojämlikhet skapar ohälsa. Att sluta de påverkbara hälsoklyftorna handlar om ett samhällsprojekt som är tätt förknippat med socialdemokratins mål om ett samhälle utan klasskillnader, om jämlikhet och om individens frihet och oberoende. Jämlik hälsa går inte att värdera i kronor och ören; det är en fråga om alla människors lika värde.

God och jämlik hälsa är för Socialdemokraterna i Västra Götalandsregionen faktorer som visar hur samhället utvecklas. Det är ett mål som kräver låg arbetslöshet, bra utbildning och goda livsvillkor.

Vi ser som vår självklara uppgift att sluta de samhälls- och andra klyftor som hindrar människor eller välfärden att utvecklas. Detta fokus utgör grunden för vår politik och också för detta budgetförslag för Västra Götalandsregionen.

LIVET ÄR GOTT I VÄSTRA GÖTALAND

Västra Götaland är ett dynamiskt och expansivt område. Här finns ett Sverige i miniatyr – från stora internationella bolag till små lantbruk, från storstadens intensiva puls till småsamhällen i glesbygd. Mångfalden av människor, som under århundraden befolkat och berikat vårt samhälle, och näringar skapar vår framtid och förutsättningar för fortsatt utveckling. Det är allas vårt ansvar att bidra till att förstärka denna utveckling och ge alla jämlika möjligheter att ta del av det goda i livet. Det är när jämlikheten

Vår politik, forts.

är som störst som samhället är som starkast. Därför ska samhällets stöd finnas nära till hands när individen mest behöver det. Alla tjänar på att var och ens dröm blir verklighet.

FRIHET, RÄTTVISA OCH SOLIDARITET

Socialdemokratin är en frihetsrörelse. Vi tror på människors lika värde och politikens möjlighet att bidra till att varje individ får möjlighet att förverkliga sitt livsprojekt. Vi tror på en generell välfärdsmodell som är gemensamt ägd, rättvist fördelad och demokratiskt styrd. Ålder, kön, sexuell läggning, funktionsnedsättning, härkomst, trosuppfattning eller storlek på plånboken får aldrig avgöra jämlik tillgång till den offentliga välfärden. Att eftersträva en jämlik hälsa i hela befolkningen är därför en självklar politisk målsättning för den socialdemokratiska välfärdspolitiken.

Våra övergripande mål är:

- En sjukvård som är jämlik, jämställd och likvärdig och ges efter behov
- Att Västra Götalandsregionens samtliga verksamheter bidrar till att sluta ekonomiska och sociala klyftor och garanterar framtida generationers rätt till en god levnadsmiljö
- Att den mänskliga påverkan på klimatet stoppas och målet med ett fossilfritt Västra Götaland 2030 prioriteras
- Att en strategisk regional utveckling bidrar till fler jobb och möjlighet till ökad utbildningsnivå
- Att en effektiv och tillgänglig kollektivtrafik för stadstrafik och pendling fortsätter att utvecklas i hela regionen
- Att förebyggande sociala- och kulturverksamheter, som utjämnar och förenar olika livsvillkor, inte minst för barn och unga, får ta plats
- Att det finns möjligheter för alla människor, oavsett förutsättningar, att delta i samhällslivet genom ökad tillgänglighet och öppenhet

Så läser du budgeten:

Västra Götalandsregionens vision *Det goda livet* samt övriga styrdokument är utgångspunkten för denna budget. Budgeten är formulerad ur ett invånarperspektiv.

Övergripande mål samt den ekonomiska tilldelningen ska styra varje verksamhetsområde. Med övergripande mål avses den inriktning som ska gälla på några års sikt.

Det som sägs om Västra Götalandsregionens verksamheter gäller även för verksamheter som bedrivs på uppdrag av regionen. Därför ska regionfullmäktiges övergripande mål beaktas på samma sätt vid upphandling och avtal eller vid uppdrag till externa verksamheter. I budgeten används begreppen "Västra Götalandsregionen" eller "regionen" då organisationen Västra Götaland avses. Med "Västra Götaland" menar vi det geografiska området.

Hälsa- och sjukvård

“Det ska inte spela någon roll vilken bakgrund en har för att kunna få en god livskvalitet.”

I dagens Sverige ser vi stora skillnader i hälsa hos befolkningen. Barn som växer upp med föräldrar med kortare utbildning löper oftare risk att få sämre hälsa senare i livet jämfört med de barn som växer upp i familjer med längre utbildning. För oss socialdemokrater är det oacceptabelt att hälsa ska vara en klassfråga, och därför behövs reformer för att motverka denna negativa utveckling.

För en god hälsa krävs hälsofrämjande arbetssätt och samverkan på alla nivåer inom hälso- och sjukvården.

Det ska inte spela någon roll vilken bakgrund en har för att kunna få en god livskvalitet.

Det är viktigt att satsa på förebyggande arbete för att i den mån det är möjligt undvika sjukdom. Om en trots allt blir sjuk krävs en bra sjukvård av hög kvalitet utan onödiga väntetider. Det ska finnas lättillgänglig information, enkla kontaktvägar och alla har rätt till ett gott bemötande.

Hälso- och sjukvården står inför omfattande utmaningar, vilket kräver långsiktiga, både verksamhetsmässiga och finansiella lösningar i bred politisk enighet.

SLUT HÄLSOKLYFTORNA

De påverkbara hälsoskillnaderna ska slutas inom en generation. För att nå dit krävs ett metodiskt, konsekvent och långsiktigt arbete samt uthållighet. Hälso- och sjukvården måste ställa om till ett mer förebyggande arbetssätt där de olika vårdnivåerna inom regionen och kommunerna samverkar i högre grad.

Det är hela samhällets ansvar att barn och unga får en bra uppväxt. Därför måste vi tillsammans ta oss an de utmaningar som finns för att alla barn och unga ska få samma

Hälsa- och sjukvård, forts.

förutsättningar. Ett prioriterat område är att alla ska få likvärdiga förutsättningar i skolan. I dag vet vi att det finns ett samband mellan fullföljda studier och ett framtida gott och hälsosamt liv.

Enligt FN:s barnkonvention ska barns integritet respekteras. Att ta hänsyn till och arbeta utifrån ett barnrättsperspektiv är något som Västragötalandsregionen kan bli bättre på, till exempel genom att systematiskt lyfta ett barnrättsperspektiv vid samtliga tillfällen då beslut ska fattas. Kommittén för mänskliga rättigheter i Västra Götalandsregionen ska därför arbeta för att det säkerställs att frågan om barnrättsperspektivet alltid vid beslutsfattande. För att främja hälsa hos barn och ungdomar ska dessutom Rättighetskommittén ges ett samordningsuppdrag om att säkerställa att alla verksamheter i Västra Götalandsregionen arbetar i enlighet med FN:s barnkonvention.

Jämställdhetsperspektivet och utjämning av omotiverade könsskillnader ska fokuseras i alla verksamheter. Det är varje lednings ansvar att vidta nödvändigt åtgärder för att utjämna könsskillnader i den egna verksamheten. Västra Götalandsregionens resurser ska fördelas och organiseras utifrån båda könen behov. Regionens kompetenscentrum har ett särskilt ansvar för att säkerställa detta arbete.

Våra övergripande mål inom hälso- och sjukvården är:

- De påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation
- Alla ska ha tillgång till en jämlik hälso- och sjukvård.
- Barnrättsperspektivet ska belysas i alla politiska beslut

Vi vill att:

- En kartläggning sker för att se vilka grupper i samhället som idag inte får en jämlik vård
- Vården ska vara lättillgänglig och erbjudas utan onödiga väntetider
- Kunskap om kvinnors hälsa och ohälsa prioriteras och stärks

FOLKHÄLSA

För att uppnå en god hälsa är det en förutsättning att dels minska de bakomliggande faktorer som orsakar sjukdom, samtidigt som en lyfter fram de faktorer som förbättrar människors hälsa.

Internationellt sett har befolkningen i Västra Götaland en god hälsa, hög levnadsnivå samt en hög förväntad livslängd. Trots detta är de sociala skillnaderna i folkhälsa betydande, och samma positiva utveckling som ses i befolkningen som helhet saknas för många grupper. Inom vissa begränsade geografiska områden mår invånarna betydligt sämre och har lägre förväntad livslängd jämfört med snittet för Västra Götalandsregionen. Att ha tillgång till en jämlik och nära vård i hela regionen är därför avgörande och en viktig förutsättning för att sluta hälsoklyftorna. För att nå en jämlik hälsa krävs riktade reformer och ett brett samarbete i samhället.

Västra Götalandsregionen ska aktivt arbeta tillsammans med kommunerna och andra samhällsaktörer, för att hitta gemensamma prioriteringar som stärker invånarnas hälsa och därmed den sociala hållbarheten.

Hälso- och sjukvård, forts.

För oss socialdemokrater är det viktigt med en jämlik tandhälsa. Munhälsan i regionen är generellt god, men det finns stora klasskillnader. Vi socialdemokrater vill att särskilt fokus ska läggas på att minska ojämlikheten i tandhälsa hos barn, ungdomar, personer med funktionsnedsättning samt äldre.

Under de senaste decennierna har den psykiska hälsan försämrats avsevärt hos i stort sett alla åldrar. Tidiga insatser är avgörande för att främja barns hälsa, trygghet och utveckling. Familjecentraler kan samordna insatser inom hälsa samt ge socialt stöd för både barn och vuxna. Barn som mår dåligt i skolan riskerar att slussas runt utan att få den hjälp de behöver. Vi ser även att det finns ett glapp för våra unga vuxna och studenter som har ett mer omfattande vårdbehov än vad som kan erbjudas på ungdomsmottagningarna och vårdcentraler.

För att få ett hälsosamt åldrande behövs social gemenskap, meningsfull sysselsättning och goda levnadsvanor. Det är viktigt att uppmärksamma psykisk ohälsa hos äldre.

Vi socialdemokrater vill öka kunskaperna kring den psykiska ohälsan och integrera arbetet mer mellan olika verksamheter, såväl regionala som kommunala, för att sätta varje enskild människas behov i centrum.

Våra övergripande mål inom folkhälsoområdet:

- Regionen ska skapa förutsättningar för en jämlik hälsa hos invånarna i hela Västra Götaland
- Alla barn ska ges bästa möjligheter till fullföljda studier
- Alla ska ha rätt till en god munhälsa

Vi vill att:

- Familjecentraler etableras och utvecklas i alla kommuner
- Fler mottagningar för unga vuxna etableras
- Ett kunskapscentrum för personer med omfattande funktionsnedsättning utvecklas
- Metoder utvecklas för att snabbare uppmärksamma psykisk ohälsa hos äldre
- Folkvandvården får ett ökat uppdrag att arbeta hälsofrämjande och förebyggande

TILLGÄNGLIGHET OCH KVALITATIV VÅRD

Tillgängligheten till hälso- och sjukvården måste förbättras.

Det är viktigt att Västra Götalandsregionen förmår att tillhandahålla bästa möjliga hälso- och sjukvård. Som patient ska du kunna känna dig trygg med att du får en vård av hög kvalitet när det behövs. För oss socialdemokrater är det av största vikt att en god vård av hög kvalitet ska ges utan onödig väntan till både diagnostik, behandling och rehabilitering.

Olika öppna vårdformer ska erbjudas i större utsträckning och primärvården ska vara invånarnas naturliga förstahandsval. För att öka tillgängligheten i vården krävs en utveckling av digitala vårdtjänster.

Hälso- och sjukvård, forts.

För oss socialdemokrater är det viktigt med en stark första linjens vård. Den vård som invånarna behöver ofta ska finnas nära och stå för en kontinuitet i vårdkedjan. Viss vård kommer att behöva koncentreras för att ge bästa möjliga kvalitet. Det är viktigt att erbjuda en fast vårdkontakt. Primärvården ska i samverkan med en utbyggd hemsjukvård kunna erbjuda en god tillgänglighet dygnet runt. De mest sjuka och utsatta grupperna i samhället ska prioriteras och ges ett särskilt anpassat omhändertagande. För dessa grupper är det särskilt viktigt med en sammanhållen vård. Primärvården ska fungera som ett nav och ha helhetsansvaret för invånarna.

I dag fördelas en mycket liten del av regionens forskningsanslag till primärvård, tandvård och habilitering. Vi vill ge den verksamhetsnära forskningen förutsättningar att bedriva det utvecklingsarbete som krävs för att ligga i framkant och implementera nya metoder och arbetssätt.

Många patienter som söker sig till akutmottagningarna skulle kunna få tillgång till en god vård hemma och på så sätt slippa den oro och väntan som besöket på sjukhus oftast innebär. Genom att etablera fler mobila team med läkarmedverkan kan fler människor få rätt vård i hemmiljö. En välfungerande ambulanssjukvård är en förutsättning för en god och tillgänglig akutsjukvård.

Köer som uppstår på akutmottagningarna beror till stor del på brist på tillgång till vårdplatser. När du blir sjuk ska det finnas vård att få, och om det är akut sjukhusvård som krävs är det en förutsättning att det finns tillräckligt med vårdplatser. Vi ska aktivt arbeta för att minimera överbeläggningar och placering av patienter på andra avdelningar. Oavsett var du bor i Västra götalandregionen, stad eller land, så ska du ha tillgång till en bra vård av hög kvalitet utan onödig väntan.

Våra övergripande mål inom tillgänglig och kvalitativ vård är:

- Den vård som invånarna behöver ofta ska finnas nära
- Vård ska koncentreras för bättre kvalitet
- Människor med stora vårdbehov ska garanteras en välfungerande och sammanhållen vård
- Tydlig och anpassad information ska finnas om var och vilken vård som erbjuds samt förväntad väntetid

Vi vill att:

- Invånarnas tillgång till jämlik och nära vård ska tillgodoses i både tätort och landsbygd
- Fördelningen av forskningsanslag ses över för att möta omställningen av den nära vården
- Fler av primärvårdens kvälls- och helgöppna mottagningar lokaliseras i anslutning till sjukhusens akutmottagningar
- Mobila team med läkarmedverkan ska finnas under dygnets alla timmar
- Det säkerställs att tillräckligt antal vårdplatser finns
- En trygg och säker övergång från sjukhusvård till hemsjukvård säkerställs
- Tvååriga vårdöverenskommelser införs

Våra medarbetare - välfärdens hjältar

”Västra Göta-landsregionens verksamheter ska präglas av kontinuitet och kvalitet”

Västra Götalandsregionen är en av landets största arbetsgivare, och erbjuder många olika typer av intressanta och utvecklande arbeten för anställda. Det är en offentlig och skattefinansierad verksamhet som ska leverera välfärd av högsta kvalitet och ska därför vara en förebild för andra arbetsgivare, med arbetsplatser som erbjuder en bra arbetsmiljö, utvecklande arbete och hög delaktighet för de anställda.

Inom vissa verksamheter upplever dock anställda en hård arbetsbelastning och för tungt ansvar. Det leder till ökade sjukskrivningar, särskilt i de kvinnodominerade yrkesgrupperna. Detta är tydliga signaler om att arbetsmiljön och arbetets villkor måste förbättras. Västra Götalandsregionen ska ligga i framkant i arbetsmiljöarbetet. Vi vill därför se en regional satsning på hälsofrämjande ledarskap. Det är viktigt att arbetsmiljöaspekter beaktas vid all ny-, om- och tillbyggnad, därför ska Västfastigheter alltid samverka med Hälsan och stressmedicin.

Den ökande personalomsättningen är ett stort problem, som måste motverkas med kraftfulla åtgärder. För att skapa goda arbetsvillkor måste personalen ha tillräckligt många kollegor, och kollegor med rätt kompetens. Åtgärder som t ex utglesad helgtjänstgöring kan öka attraktiviteten för att arbeta på våra sjukhus. Större möjlighet måste därför ges för sjukhusen att anpassa arbetstiderna. Arbetstyngd och kvälls- och helgtjänstgöring bör dessutom prioriteras i löneöversynerna. Att överanställa personal på avdelningar som har särskilt hög personalomsättning och sjukfrånvaro har prövats på Kungälvss sjukhus med gott resultat, och bör ske på fler ställen.

Heltid ska vara norm i våra verksamheter. Vi ser med tillfredsställelse att de ofrivilliga deltiderna minskar, men oroas över den fortsatt stora andelen frivilliga deltider. Några av dem använder sin lagstadgade rätt, t ex föräldraledighet, men många väljer att gå ner i tid på grund av arbetets tyngd. Vi vill att förekomsten av ”frivillig” deltid av arbetsmiljöskäl utreds, och att åtgärder vidtas så att fler orkar, kan och vill arbeta hel-

Våra medarbetare, forts.

Lönen är en viktig faktor för att nå målet med full bemanning. Många års målmedvetet arbete för att utjämna osakliga löneskillnader har gett resultat. Samtidigt är Västra Götalandsregionens medellön för flera yrkesgrupper lägre än riket. Det är dags att påbörja arbetet för att flera yrkesgrupper i vården når samma lönenivå som riksgenomsnittet. Vi vill att regionen tar fram en handlingsplan med tydliga steg för att nå detta mål. Det finns också grupper som släpar efter extra mycket. Vi socialdemokrater anser att alla ska ha en lön som går att leva på, och vill därför ha en extra låglönepott. Vi vill också se att karriärutvecklingsmodeller tas fram för alla yrkesgrupper och att tydligt koppla dessa till löneutvecklingen.

Vårdpersonalens arbetstygnd har på senare år ökat inte minst på grund av att arbetsuppgifter som inte är direkt patientknutna har lagts på dem. Det behövs en ordentlig ökning av antalet anställda inom servicefunktionerna för att dels avlasta sjukvårdspersonalen, dels renodla vårdarbetet. Utöver servicepersonal är medicinska sekreterare en yrkesgrupp det behövs fler av.

Uthållighet krävs för att nå och rekrytera nya medarbetare. Betald yrkesintroduktion för sjuksköterskor och undersköterskor möjliggör en bra start för nyutexaminerade och behöver utvidgas till fler yrkesgrupper. Det finns också en flora av möjligheter att anställa personer med ekonomiskt stöd från Arbetsförmedlingen för att minska arbetslösheten och stärka kompetensförsörjningen. Västra Götalandsregionen behöver utveckla sitt arbete kring att anställa medarbetare via trainee- och extratjänster samt yrkesintroduktionsanställning. För att klara det krävs handledare. Vi vill därför införa handledaranställningar för medarbetare, på heltid eller i kombination med arbete/pension. Äldre medarbetare har värdefull erfarenhet och kompetens som behöver tas tillvara.

Att få fler att studera på omvårdnadsprogrammet måste till för att lösa behovet av undersköterskor, mentalskötare och barnsköterskor. I Västra Götalandsregionens fyra delregioner finns nu vård- och omsorgscollege etablerade. Regionen behöver kraftsamla för att få omvårdnadsprogrammet att svara upp mot sjukvårdens behov. Västra Götalandsregionen behöver även utöka antalet AT-platser, bland annat sedan Göteborgs universitet har fått fler platser på läkarutbildningen.

Kompetensutvecklingsinsatser är också viktiga för att behålla personal. I dag har sjuksköterskor och undersköterskor möjlighet att gå specialistutbildningar på betald arbetstid. Vi vill att fler yrkesgrupper får den möjligheten.

Västra Götalandsregionens verksamheter ska präglas av kontinuitet och kvalitet. Därför måste rekrytering av tillsvidareanställda prioriteras framför inhyrd personal. Alla landsting och regioner har dessutom lovat varandra att fasa ut beroendet av bemanningsföretag. Vi vill istället se fler anställda i interna resursteam/personalpooler. För att stärka medarbetares anställningstrygghet bör kraven i LAS § 6 A, om verksamhetsövergång, användas vid upphandling och övriga förändringar av huvudmannaskap för verksamheten, när så är möjligt.

Att ta tillvara utlandsutbildad hälso-och sjukvårdspersonal är ytterligare en åtgärd för att säkra kompetensförsörjningen i vården. Nationella insatser som snabbspår för legitimationsyrken och förstärkta resurser för validering av utländsk vårdutbildning, tillsammans med regionens insatser i PLUS-programmet, är en bra grund. Programmet behöver utökas och omfatta fler legitimationsyrken och bör således förstärkas ekonomiskt.

Våra medarbetare, forts.

Tid för utvecklings- och förändringsarbete måste ges budgetutrymme. Att exempelvis systematiskt kunna arbeta med uppgiftsväxling mellan vårdens personal kräver tid och ekonomiskt utrymme. Vid omställning av vården gäller det att ha ett kompetensförsörjnings- och utbildningsperspektiv. Kompetensförsörjning ska vara en given del i all planering och utveckling av verksamheter. Inför beslut som fattas, med påverkan på hälso- och sjukvården, ska en konsekvensanalys av kompetensförsörjning och utbildning göras.

Våra övergripande mål inom personalområdet är:

- Västra Götalandsregionen ska vara en ledande och attraktiv arbetsgivare med ett hälsofrämjande ledarskap som grund
- Kompetensförsörjning ska vara en given del i all planering och utveckling av verksamheter

Vi vill att:

- En handlingsplan tas fram för att Västra Götalandsregionen ska nå nationella snitt för löner inom hälso- och sjukvården
- En särskild låglönesatsning görs
- En kartläggning görs över hur helgtjänstgöring ser ut på våra sjukhus och att ett underlag för hur kostnader och ökad rekrytering påverkas av målet två av fem helger
- Andelen servicepersonal ökar på sjukhusen
- Fler yrkesgrupper får möjlighet till yrkesintroduktion och kompetensutveckling på betald arbetstid
- Särskilda handledaranställningar inrättas
- Satsningarna för utlandsutbildad hälso- och sjukvårdspersonal utökas

Regionutveckling

“Full sysselsättning är vår övergripande politiska prioritering”

Den samlade regionala politiken ska bidra till att sluta de påverkbara hälsoklyftorna i Västra Götaland. Full sysselsättning är vår övergripande politiska prioritering och en viktig faktor för människors upplevelse av hälsa och välbefinnande.

Regionen ska genom de egna verksamheterna bidra till att regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet 2020 kan förverkligas. För att garantera en långsiktighet måste politiken ta sikte på de strategiska och lång-

siktiga viktiga frågorna. Att ta till vara alla individers kompetens, vare sig den införskaffats inom landet eller i någon annan del av världen är viktig för en lyckosam integration, liksom för rörligheten på arbetsmarknaden. Därför ska åtgärderna anpassa efter de lokala behoven.

Regionens verksamhet ska komma alla till del. Den inomregionala balansen har stor betydelse för regionens fortsatta legitimitet hos invånarna i Västra Götaland.

TILLVÄXT

Regionen är beroende av en näringspolitik som klarar att möta omvärldens förändringar. Det förutsätter ett fortsatt gott innovationsklimat, mer strategisk samverkan och aktiva insatser. Vi socialdemokrater vill skapa regionalt näringslivsråd som genom dialog kan skapa förutsättningar för ett starkt näringsliv och kraftfullare regionutveckling. Västra Götaland ska stödja nyföretagande, framförallt kvinnligt företagande och ge stöd till företag med flerspråkig kompetens.

Digitalisering skapar förutsättningar för att klara dagens och morgondagens utmaningar. Det krävs både kommunal, regional och nationell samverkan för att snabbt och effektivt dra nytta av den digitala utvecklingen.

Regionutveckling, forts.

ARBETSMARKNAD

Det har ljusnat markant på arbetsmarknaden i Västra Götaland. Arbetslösheten har minskat kraftigt under 2016 och för de som står nära arbetsmarknaden har antalet arbetslösa personer varit nere på historiskt låga nivåer. Men för att skapa en fungerande integration av de nyanlända ställs stora krav på arbetsmarknadspolitiken. En viktig framtidsfråga är att matcha kompetensen hos de nyanlända med efterfrågan på arbetsmarknaden. Genom en validering av befintliga kunskaper kopplat till kompletterande utbildningar kan steget till ett nytt arbete kortas. Vi vill att regionen skapar plattformar för fler snabbspår för olika yrkesgrupper och Regionala yrkesvux. Här krävs en utvecklad samverkan mellan olika myndigheter och utbildningsanordnare. Snabbspår ska utvecklas samtidigt som möjlighet till regionala projekt skapas utifrån de lokala förutsättningarna. Regionens ska ta initiativet att tillskapa arenor för möten mellan nyanlända och arbetsmarknadens aktörer i hela Västra Götaland.

Våra övergripande mål inom regionutvecklingsområdet är:

- Västra Götalandsregionen ska bidra till att målet om lägst arbetslöshet i EU 2020 uppnås
- Regionens ska verka för en jämställd arbetsmarknad
- Västra Götalandsregionen stärker arbetet med integration av nyanlända på arbetsmarknaden

Vi vill att:

- Ett nytt strategiarbete efter VG2020 påbörjas
- Dagfolkhögskolor etableras i samverkan med folkbildningen och kommunerna
- Modeller utvecklas för en bättre matchning mellan den skattefinansierade utbildningen och näringslivets behov
- Arbetet med validering breddas och intensifieras
- Stödet till kvinnligt företagande stärks
- En plattform skapas för kontinuerlig kontakt med näringslivet i Västra Götaland

Regionutveckling, forts.

MILJÖ

Klimatet är en ödesfråga för en rättvis framtid och Västra Götalandsregionen har ett ansvar för att det är möjligt att leva, verka och resa klimatsmart här. Regionen ska gå före på miljöområdet. Vi ska ta vårt ansvar för miljöproblemen och bidra till att utveckla framtidens klimatlösningar. Målet är att regionens egna verksamheter ska vara fossiloberoende 2020. Regionen ska även i samarbete med kommuner och andra intressenter vara pådrivande i arbetet mot ett fossilfritt Västra Götaland 2030.

Regionen ska aktivt driva miljöfrågorna både i den egna verksamheten och inom ramen för klimatstrategiarbetet med kommunerna. Det innebär att verksamheterna ska bedrivas resurseffektivt med fokus på att minska sin miljöpåverkan. Men det innebär också att ha en hållbar konsumtion som stimulerar till att ta ansvar, samt att stödja utveckling och innovationer. Ett viktigt led i detta är att följa upp och fortsätta utveckla regionens klimatväxlingsprogram i syfte att kunna styra mot ett mer hållbart resande för anställda och förtroendevalda. Regionen ska som en stor och viktig aktör aktivt arbeta för att uppfylla de prioriterade nationella miljömålen i den egna verksamheten – det vill säga livsmedel, energi, transporter, klimat, gröna näringar, hav och vatten. Regionen ska ta initiativ till regionala miljömål tillsammans med kommunerna och Länsstyrelsen för perioden 2020-2030.

Klimatomställningar handlar dessutom om hur vi ska möta konsekvenser av de klimatförändringar som redan har orsakats. Vi ser idag hur klimatet blir mer dramatiskt i vår region. Skyfallen blir kraftigare, blåsten blir hårdare och sommarens värmeböljor riskerar i framtiden bli oftare och längre. Det är viktigt att vi ligger steget före i arbetet att möta konsekvenserna av att miljöarbetet historiskt har varit lågt prioriterat.

Regionen ska fortsatt stödja forskning och utveckling av förnybar energi, energieffektivisering och förbättrade transporter.

Regionutveckling, forts.

Våra övergripande mål inom miljöområdet är:

- Invånarna i Västra Götaland ska vara oberoende av fossil energi år 2030
- Västra Götalandsregionens verksamheter ska vara föregångare i miljöarbetet
- Västra Götalandsregionen ska ta initiativ till att regionala miljömål tas fram tillsammans med kommunerna och Länsstyrelsen för perioden 2020-2030

Vi vill att:

- Klimatväxlingsprogrammet följs upp och utvecklas fortlöpande
- Västra Götalandsregionen bidrar till en omställning mot att kunna leva och verka klimatneutralt
- Västra Götalandsregionen tar fram en strategi för klimatanpassningsarbetet för att möta framtidens klimatförändringar

Regionutveckling, forts.

KOLLEKTIVTRAFIK

Vi socialdemokrater ser kollektivtrafiken som en nyckelfråga för fortsatt utveckling i Västra Götaland. Kollektivtrafiken ska vara ett naturligt alternativ för att resa, till studier, jobb eller aktiviteter.

Kollektivtrafiken är både en strategisk samhällsbyggnadsfråga och en viktig samhälls-service, inte minst för att kunna sluta de påverkbara hälsoklyftorna. Trafiken behöver också förtätas för att erbjuda hållbara alternativ i städerna. För att det ska vara möjligt krävs en fortsatt satsning på kollektivtrafik och infrastruktur i hela regionen. Antal resor med kollektivtrafik ska fördubblas fram till 2025. För att klara det målet måste tågtrafiken öka och kapaciteten byggas ut.

Två hörnstenar för kollektivtrafiken är att vara pålitlig och tillgänglig. Trafikupplägget, såväl i stad som på landsbygd, ska samordnas så att det är lätt att byta mellan olika trafikslag och att pendla till och från utbildning och arbete. Där turtätheten är låg är det särskilt viktigt att kollektivtrafiken är pålitlig. Den som reser till arbete eller studier ska kunna lita på tidtabellerna. De problem, med trängsel och svårigheter för kollektivtrafiken att ta sig fram, som finns i och runt Göteborg, måste mötas med alternativa färdmedel. I Borås, Skövde och Trollhättan är det viktigt att stärka linjetrafiken så att fler väljer att resa med kollektivtrafik. Det är också angeläget att stärka Närtrafiken på landsbygden.

För att fler ska välja att resa med kollektivtrafiken behöver biljettpriset uppfattas mer prisvärt. Det måste bli enklare och mer rättvist att resa i kollektivtrafiken. Under 2017 höjdes biljetterna i genomsnitt med 2,5 procent. Vi föreslår även 2018 att biljettpriset höjs med max 2,5 procent.

Vi vill återställa ungdomsrabatten som har en viktig roll för att utjämna klyftor mellan olika ungdomsgrupper samt underlätta pendling till arbete och utbildning. Vi vill också gå vidare och på sikt införa en barnrabatt i Västtrafiks biljettsystem. Målet är en prisbild på 50 % av vuxenpriset och ska gälla för barn mellan 7 och 16 år.

Regionutveckling, forts.

INFRASTRUKTUR

Infrastrukturen ska utvecklas i hela Västra Götaland och utgångspunkten är människors behov av att tas sig till arbete, studier, samt ett växande behov av hållbara godstransporter. Investeringar i bättre kommunikationer och transporter ska ha ett hållbarhetsperspektiv. Infrastrukturen i Västra Götaland ska vara ett sammanhängande system där järnväg, väg och sjöfart samverkar för att minska miljöpåverkan och möjliggöra effektiva transporter. Vi välkomnar regeringens önskan om att stärka inlandssjöfarten, inte minst ur miljöhänseende. Vi välkomnar också regionens satsning på laddstolpar för elbilar vid sjukhusen, vårdcentralerna och regionens kulturinstitutioner. Vi vill också se en fortsatt satsning på utbyggnad av IT-infrastrukturen.

Finansieringsansvaret av infrastrukturen är i första hand ett nationellt ansvar, bland annat i Sverigeförhandlingen och Tågplan 2035. För att veta hur Västra Götalandsregionen följer uppsatta mål och planer vill vi ha en årlig uppföljning kring hur regionens infrastruktursatsningar ligger i nivå med målbilderna.

Våra övergripande mål inom kollektivtrafik och infrastruktur är:

- Att trafikförsörjningsprogrammets mål uppnås
- Att biljettsystemet utvecklas mot enkelhet och rättvisa
- Den regionala infrastrukturplanen ska vara prioriterad
- Barnrabatt på 50 % av vuxenpriset på sikt införs i Västtrafiks sortiment

Vi vill att:

- Regionen årligen presenterar en uppföljning för hur Målbild tåg 2035 följs
- De strategiska pendlingsstråken på länsjärnvägarna ska utvecklas
- Investeringar av nationellt intresse ska bekostas av staten
- Närtrafiken byggs ut för att fler ska kunna använda kollektivtrafiken på landsbygden
- Ungdomsrabatten återställs att gälla alla upp till 25 år
- Biljettpriserna i kollektivtrafiken höjs med max 2,5 procent

Regionutveckling, forts.

KULTUR

Kulturen kan ge berättelser och synliggöra de klasskillnader, könsskillnader och skillnader mellan stad och land som finns i vår historia. Att skapa förutsättningar för kultur att blomstra är att skapa förutsättningar för ett levande och demokratiskt samhälle.

Politiken har ett viktigt uppdrag att stödja folkbildningen för att stärka och utveckla demokratin. Vi vill utveckla dagfolkhögskolor för att nå fler grupper samt stötta bildningsförbunden för att stärka bildningen i Västra Götalandsregionen.

I Västra Götalandsregionen finns en mängd kulturinstitutioner som är av nationellt intresse. Dessa verksamheter vill vi stärka för att fler människor i Västra Götaland ska få möta. Vi vill att ett levande kulturliv ska finnas i hela Västra Götaland, som stimulerar till kreativitet och förnyelse, men även utveckling av de kreativa näringarna.

Runt om i världen lever konstnärer farligt för att de utövar sin konst. Västra Götalandsregionen ska verka för att fler kommuner tar emot en fristadskonstnär.

Alla människor måste tidigt få rätten och möjligheten att utvecklas till självständiga och kreativa individer. Därför ska barn och ungdom prioriteras.

Våra övergripande mål inom kulturområdet är:

- Den digitala tekniken ska göra det lättare att nå kultur- och bildningsverksamheter
- Bildningsfokus ska lyftas i regionens verksamheter för att se till varje individs personliga utveckling
- Barn- och ungdomskulturen ska utvecklas i eget skapande och deltagande
- Verksamheten ska inspirera till kreativa och otraditionella miljöer för kultur

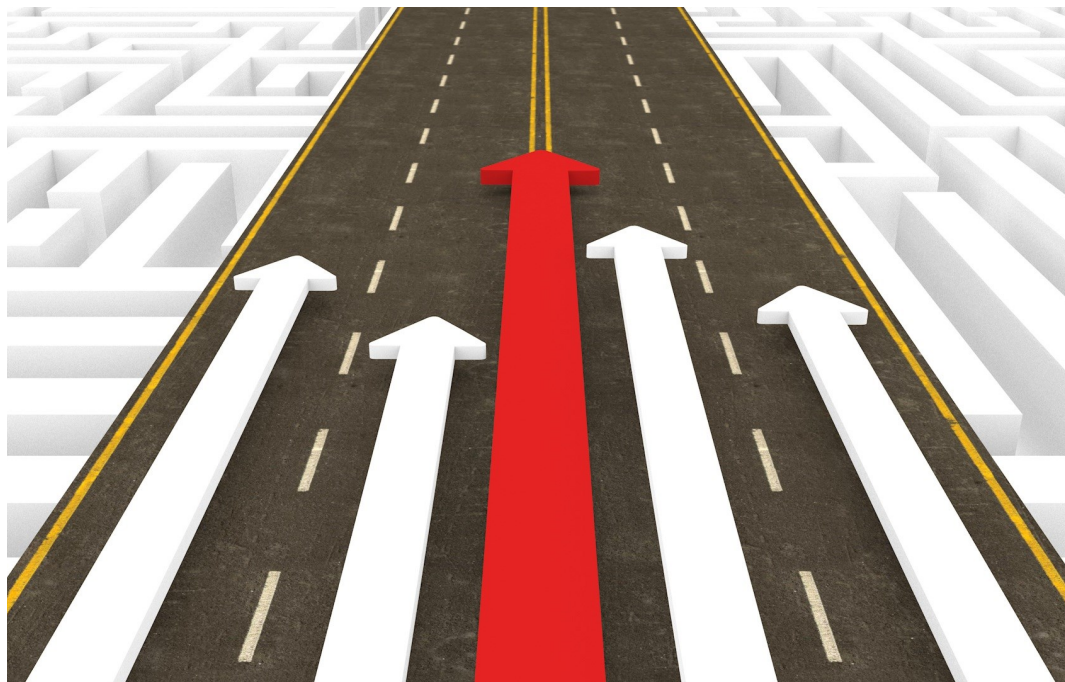
Regionutveckling, forts.

Vi vill att:

- Regionens kulturinstitutioner utvecklas till att nå fler besökare
- Det demokratiska värdet inom kulturen lyfts genom att arbeta för jämställd och jämlik kultur
- Läsbefrämjande satsningar görs, i samverkan med folkbiblioteken och civilsamhället
- Fler stöttas att bli Fristadskommuner
- Fler dagfolkhögskolor etableras i samverkan med folkbildningen och kommunerna

Ledning och styrning

“Fokus ska vara att skapa värde för invånarna”

Att leda och styra en komplex organisation förutsätter att ledningen och medarbetarna vet vad uppgiften är och åt vilket håll de ska sträva. Det förutsätter i sin tur att en har förståelse för de mål en ska eftersträva och delar samma verklighetsbild. De senaste åren har vi prövat nuvarande styrmodell. Vår erfarenhet säger oss

att det nu är läge för ett skifte i synen på ledning och styrning. Vi vill se en utveckling där medarbetarna får betydligt mer att säga till om, och ges möjlighet att ta ansvar. Framför allt vill vi se utveckling av en styrmodell som är bättre anpassad efter verkligheten än tvärtom. Här behöver förändringen innebära att den politiska organisationen och de politiska prioriteringarna får ett större utrymme på bekostnad av komplicerade och ogenomträngliga system och modeller.

Vi vill gärna se utveckling och genomförande av en värderingsstyrd och dialogbaserad budgetberedning, där utförarnas och professionens perspektiv bättre tas tillvara. Det innebär att nuvarande styrmodell måste revideras, och i vissa avseenden avvecklas, för att möjliggöra det. Målsättningen ska vara att lägga mindre tid och resurser på förhandlingar och mer på att öka servicen till invånarna i regionen. Regionens lednings- och styrningsmodell ska alltid ha sin utgångspunkt i invånarnas och patienternas perspektiv. Fokus i samtliga verksamheter ska vara att skapa värde för invånarna i Västra Götaland.

Regionens målstyrning behöver ses över. Vi vill behålla målstyrningsmodellen, men samtidigt ge verksamheterna större mandat att bestämma hur målen ska nås i det dagliga arbetet. Här behöver ytterligare förenklingar ske. Övriga ledningssystem och jämställdhetsarbetet behöver integreras i framtida styrmodell i syfte att minimera onödigt administrativt arbete. Den politiska och professionella styrningen ska leda verksamheten mot en långsiktig och hållbar utveckling, ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

Ledning och styrning, forts.

Vi vill också utveckla dialogen med invånarna genom att söka nya former för delaktighet och påverkan. Framförallt vill vi integrera resultatet av dialogen i regionens styrmodell, och i nämnders och styrelser dagliga och strategiska arbete. Nuvarande demokratiföring behöver därför vitaliseras, och dess resultat bättre tas tillvara och kanaliseras i organisationen. En viktig del av en fungerande styrnings- och ledningssystem är också en modern informationsteknik som underlättar, inte belastar, det dagliga arbetet. Digitaliseringens möjligheter till effektivisering ska nyttjas bättre i verksamheten.

Ledningens engagemang och medarbetarnas delaktighet i verksamhetens planering och genomförande måste ständigt utvecklas. Samtliga medarbetare och chefer ska känna förtroendet med organisationens värdegrund och de mål som styr verksamheten. Kunskap om arbetsmiljöansvaret ska stärkas hos chefer och i ledningsorganisationen.

Som arbetsgivare måste regionen förtydliga regelverket kring och uppföljning av bisysslor i hela organisationen. Samtidigt som regionen måste värdesätta lojala och engagerade medarbetare får ingen tvekan råda om att illojal konkurrens inte får förekomma i organisationen.

Medarbetare och förtroendevalda ska känna trygghet i att kunna slå larm om oegentligheter i organisationen under anonymitets skydd. En struktur som underlättar detta ska skapas genom en så kallad whistleblower-funktion.

Delar av den regionala verksamheten bedrivs på en konkurrensutsatt marknad. Regionen ska utveckla en strategi för sin marknadsnärvaro och position. Ambitionen ska vara att bibehålla och stärka den egna ställningen på marknaden och agera som en koncern gentemot konkurrenterna.

Inom ledning och styrning ska följande övergripande mål gälla:

- Regionstyrelsens roll som ägare ska utvecklas
- Regionstyrelsen ska i sin roll som ägare utforma tydligare regler för och uppföljning av bisysslor i hela organisationen
- Regionens roll på nationella och internationella arenor ska stärkas
- Dialogen med kommunerna ska vitaliseras och utvecklas för att stärka "kommunernas region"

Vi vill att

- Målstyrningen förenklas
- Kravet på kollektivavtal och sociala kriterier säkerställs vid upphandling
- Den politiska styrningen utvecklas genom bättre dialog med verksamheterna
- Beställar-utförarmodellen ses över och att de delar som utgör hinder för effektiv styrning avvecklas
- Barn- och jämställdhetsperspektivet beaktas vid utveckling av styrmodell
- Förutsättningar skapas för verksamhetsnära och kvalitetsdriven verksamhetsutveckling
- Det regionövergripande utvecklingsarbetet stärks
- En så kallad whistleblower-funktion införs i regionen
- De regionala folkhälsomedlen och dess resultat utvärderas

Ledning och styrning, forts.

STÖD OCH SERVICEVERKSAMHETER

Servicekommitténs uppdrag är att med hög kvalitet och god effektivitet stödja regionens verksamheter. En effektiv intern serviceverksamhet har stor betydelse för Västra Götalandsregionens förmåga att klara uppdragen inom hälso- och sjukvård och regionutveckling. Kommittén ska genom samordning och rationalisering av stödverksamheterna frigöra resurser som kan användas för att möta nya eller ökade behov i kärnverksamheten. Medarbetarna inom samtliga stöd- och serviceverksamheter ska ges möjligheter till kompetensutveckling och fortbildning. Därför krävs särskilda satsningar för kompetensutveckling på samma sätt som idag finns för undersköterskor.

Inom servicekommittén ska följande övergripande mål gälla:

- Genom ett samlat ansvar för samordning, produktion och leverans av serviceverksamhet inom Västra Götalandsregionen ska förutsättningar skapas för att frigöra resurser till kärnverksamheten

Fastighetskommittén har som huvuduppgift att se till att Västra Götalandsregionens verksamheter kan bedrivas i ändamålsenliga lokaler, anpassade till verksamheternas behov och deras krav på säkerhet och funktion. De lokaler som regionen bedriver verksamhet i ska uppfylla kraven på god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Fastighetskommittén ska bedriva effektiv fastighetsförvaltning för att begränsa hyreskostnaderna. Arbetet med energieffektivisering och minskad energiförbrukning ska fortsätta. Vid planering och genomförande av ny-, om- och tillbyggnation ska klimatförändringarnas effekter på verksamheter aktivt beaktas och tas med i beslutsunderlagen. Fastighetskommittén ska genom sin verksamhet främja så kallade ”vita jobb” genom hela entreprenörskedjan.

Inom fastighetskommittén ska följande övergripande mål gälla:

- Att med kunskap om kundernas behov aktivt stödja regionens verksamheter med ändamålsenliga lokaler, god miljö och service samt förvalta och utveckla regionens fastigheter
- Företagshälsovården och forskning om hälsofrämjande arbetssätt ska fortsätta utvecklas inom ramen för hälsa och stressmedicin
- Att vid projektering och genomförande av fastighetsinvesteringar särskilt beakta klimatförändringarnas konsekvenser för verksamhet, personal och patienter.

Inom företagshälsovården ska följande övergripande mål gälla:

- Att erbjuda och bedriva företagshälsovård samt genom sin informations-, forsknings- och utbildningsverksamhet utgöra en resurs för hälsofrämjande arbetssätt i regionens verksamheter och bolag.

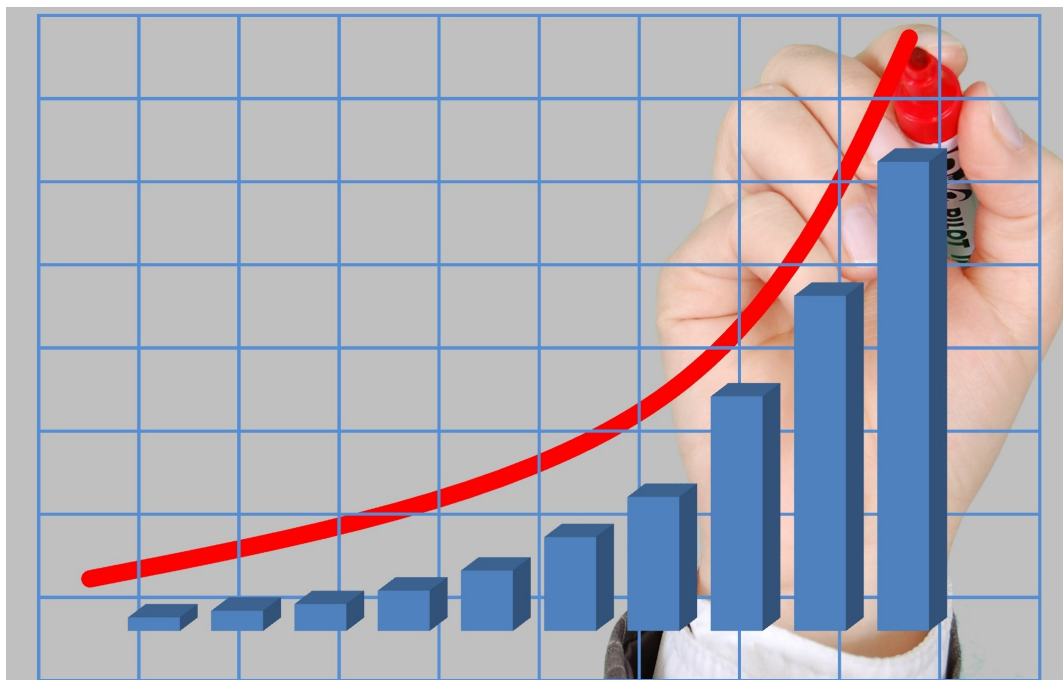
Vi vill att:

- Den fysiska investeringsplaneringen bättre beaktar arbetsmiljöaspekter genom samverkan mellan Västfastigheter och Hälsan och stressmedicin

ÖVRIGA VERKSAMHETER

Inom ramen för denna budget finansieras också regionfullmäktiges egen verksamhet, revisorskollegiet, patientkommittéerna och arkivkommittén (gemensam nämnd med Göteborgs kommun).

Ekonomi

“Resurser ska användas där de bäst gör nytta”

Regionen har en stark ekonomisk ställning. Ett rekordstort resultat på drygt 1,6 mdkr 2016 var främst ett resultat av ökade statsbidragen, men även bättre skatteunderlag. Det har gett regionen en stark likviditet och mycket högt ekonomiskt anseende hos banker och finansinstitut. Detta har åstadkommit tack vare en långvarig ansvarsfull politik med god ekonomisk hushållning som ledstjärna. När ekonomin växer gäller det att använda resurserna där de gör bäst nytta för invånarna. Det innebär också förmågan att prioritera om när behov föreligger. Den ekonomiska politiken ska präglas av kontinuitet och förutsägbarhet, men även strävan efter ökad produktivitet och ständigt förbättrings- och effektivitetsarbete. Ledningsorganisationen har ett särskilt stort ansvar för att fullfölja denna inriktning och tillämpa ett engagerande ledarskap.

Budgetförslaget är underbalanserat. Detta sker framför allt utifrån en bedömning av att intäkterna under året kommer att öka ytterligare. Erfarenheten från tidigare år visar att ekonomin utvecklas bättre under året. Regionens starka ekonomi bidrar förstärkt till denna bedömning.

FINANSIELLA MÅL

- Nettokostnaderna ska inte överstiga summan av skatteintäkter och generella statsbidrag
- Det egna kapitalet ska som lägst uppgå till 4 000 mnkr
- Västra Götalandsregionen ska ha god betalningsberedskap genom snabb tillgång till likvida medel i enlighet med finanspolicyns fastställda ramar
- Västra Götalandsregionen ska bibehålla nuvarande kreditrating AAA

Extern upplåning på den finansiella marknaden till strategiska investeringar får endast ske om det kan anses ge uppenbara vinster för regionens långsiktiga utveckling och

Ekonomi, forts.

under förutsättning att det inte innebär att den ekonomiska stabiliteten urholkas. Upplåning till långsiktiga investeringar får med ovannämnda villkor ske till ett maximalt belopp om 2 000 mnkr.

SKATTESATSEN

Skattesatsen föreslås oförändrad till 11 kr och 48 öre per skattekrona för planperioden 2018-2020. Med en skattesats på 11 kronor och 48 öre bedöms skatteintäkter och generella statsbidrag uppgå till:

Mnkr	2018	2019	2020
Preliminära skatteintäkter	42 905,6	44 414,9	45 995,6
Kommunalekonomisk utjämning	4 567,0	4 737,1	4 846,8
Totalt	47 472,6	49 152,0	50 842,4

UTVECKLING AV SKATTEUNDERLAG OCH SKATTEINTÄKTER

SKL:s prognos för skatteunderlagsutvecklingen under perioden 2017 till 2020 framgår av tabellen nedan:

	2017	2018	2019	2020
SKL, april	4,4	4,0	3,5	3,6
Regeringen,	4,8	4,1	4,2	3,9
ESV, april	4,6	3,8	3,8	3,8
SKL, feb	4,6	3,7	3,5	3,6

EFFEKTIVISERINGSKRAV

I budgeten tillämpas ett differentierat effektiviseringskrav i verksamheterna. Inget effektiviseringskrav tillämpas inom hälso- och sjukvården. Verksamheten har dock i praktiken att beakta kostnadsutveckling, befolkningsökning samt det ökade behovet. Detta ställer särskilda krav på fortsatt produktivitetsökning. Kollektivtrafiknämnden, fastighetsnämnden, personalutskottet samt revisorskollegiet åläggs inget effektiviseringskrav. Dessa verksamheter erhåller istället det regionbidrag som behövs för att fullfölja uppdraget. För övriga verksamheter, utom kollektivtrafiken, ställs ett krav på 1 % varje år under mandatperioden.

LÖNE- OCH PRISUTVECKLING

Bedömning av utvecklingen av priser, löner och andra kostnader utgår från den prognos som Sveriges Kommuner och Landsting redovisat i april 2015. Enligt prognosen gäller följande prisindex under perioden:

	2018	2019	2020
LPIK inkl. läkemedel	2,7	2,8	2,5
LPIK exkl. läkemedel	3,3	3,3	3,5

SKL:s prisindex inklusive läkemedel för 2018 (2,7 %) tillämpas för generell uppräknings av regionbidrag till nämnder/styrelser inom hälso- och sjukvården. För övriga verksamheter tillämpas SKL:s prisindex exklusive läkemedel 2018(3,3 %). SKL:s index tillämpas endast för första året. För andra år under planperioden tillämpas schablonindexet enligt budgetunderlaget. Skälen är att det finns en rad oklarheter i utvecklingen framöver vad gäller skatteintäkter, kostnadsutvecklingen samt andra påverkansfaktorer. Inför budget 2019 kommer ny prövning att ske. Ambitionen är att även kommande år följa SKL:s index.

Ekonomi, forts.

RESURSFÖRDELNINGSMODELLEN

Vi har använt följande fördelningsnycklar för fördelning av regionbidrag till hälso- och sjukvårdsnämnderna:

HSN Norra	17,108%
HSN Södra	13,451%
HSN Östra	16,617%
HSN Västra	20,417%
HSN Gbg	32,407%

VÅRDVAL PRIMÄRVÅRD OCH VÅRDVAL REHABILITERING

Ramen för VG Primärvård fastställs till 6 263,8 mnkr inklusive patientavgifter. Ramen inkluderar full kompensation för befolkningsökning på 77 mnkr. Ramen för Vårdval Rehab fastställs till 832,3 mnkr inklusive patientavgifter.

RAMFÖRÄNDRINGAR, TILLSKOTT, AVDRAG OCH FINANSIERING

Nedan redogörs för de ramförändringar eller andra justeringar som gäller för nämnder och styrelser.

Regionfullmäktige

Inga ramförändringar föreslås för regionfullmäktige.

Regionstyrelsen

Förvaltningens underlag visar på en kraftig ökning av högre administration sedan valet. Detta inkluderar bland annat antalet handläggare. För att stärka basverksamheten måste denna utveckling stävjas. Ett effektiviseringskrav på administrationen motsvarande 50 mnkr läggs på styrelsen för genomförande.

Konsultkostnaderna som pressades ned under förra mandatperioden visar återigen en kraftig uppgång. Detta trots de förstärkningar som skedde för att öka antalet regionanställda inom berörda verksamheter. Ett effektiviseringskrav motsvarande 50 mnkr läggs på styrelsen för genomförande.

De medel på 226 mnkr som har stått till styrelsens förfogande inom ramen för de så kallade "flyktingbidragen" överförs till hälso- och sjukvårdsnämnderna.

Kommunikationsprojektet kopplat till flyktingar och nyanlände finansieras med 3 mnkr.

Personalutskottet tillförs:

För att möjliggöra konkurrenskraftiga löner med målet att uppnå riksgenomsnittet tillförs 300 mnkr 2018 och ytterligare 200 mnkr 2019. Medlen ska användas för att genomföra lönesatsningar för vårdnära anställda. Därutöver görs en låglönesatsning på 70 mnkr 2018. Medlen ska användas för att lyfta särskilt de grupper av anställda som behöver särskilt lönelöft

ST-läkarnas randutbildning vid Kungälv's sjukhus samt Alingsås lasarett finansieras med 15 mnkr.

För fortsatta insatser för nyanlända, bland annat för finansiering av så kallade PLUS-projektet, tillförs 10 mnkr.

Ansvar för Grön Rehab överförs från miljönämnden till utskottet. Finansiering med 3,1 mnkr tillförs.

Ekonomi, forts.

Tidigare satsningar på specialistutbildning för sjuksköterskor (totalt 75 mnkr/år), och kompetensutveckling för undersköterskor och andra yrkesgrupper (totalt 20 mnkr/år) bibehålls och ska fortsätta under planperioden.

Hälso- och sjukvårdsstyrelsen

15 mnkr tillförs för finansiering av FoU-verksamheten inom tandvård. 30 mnkr tillförs för full finansiering av bild- och interventionscentrum.

För att utveckla den nära vården samt öka tillgängligheten överförs 440 mnkr 2018 till hälso- och sjukvårdsnämnder. I samma syfte överförs 200 mnkr 2019 till hälso- och sjukvårdsnämnder.

För full finansiering av VG Primärvård tillförs 77 mnkr.

Vår bedömning är att arbetet med utveckling av framtidens vårdinformationsmiljö under 2018 ryms inom de avsatta drift- och investeringsramarna. Ny prövning behöver ske inför budget 2019.

Hälso- och sjukvårdsnämnderna

Ett generellt tillskott på 200 mnkr årligen läggs till Hälso- och sjukvårdsnämnder. Där utöver överförs 336 mnkr från regionstyrelsens respektive hälso- och sjukvårdsstyrelsen inom ramen för s.k. flyktingmedel till hälso- och sjukvårdsnämnder. Nämndernas ram stärks därmed 2018 med 536 mnkr och 2018-2019 med 200 mnkr årligen.

Patientnämnd

Inga ramförändringar föreslås.

Arkivnämnden

Inga ramförändringar föreslås.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens ram fastställs till 171,7 mnkr. Avkastningskravet på 20 mnkr kvarstår under planperioden.

Servicenämnden

Inga ramförändringar föreslås. Centrala utvecklingsprojekt ska initieras och finansieras inom nämndens ramar.

Nämnd för Hälsan och stressmedicin

Inga ramförändringar föreslås.

Folkhälsokommittén

Inga ramförändringar föreslås.

Kommittén för mänskliga rättigheter

Inga ramförändringar föreslås.

Regionutvecklingsnämnden

För riktade insatser för flyktingar och nyanlända tillförs 10 mnkr 2018. En omprioritering av nämndens ramar sker med 50 mnkr 2018.

Miljönämnden

Ansvar för Grön Rehab flyttas till personalutskottet. Nämndens ekonomiska ram reduceras därmed med 3,1 mnkr från och med 2018.

Inom ramen för fastställd investeringsram ska prövning av ett nytt växthus vid Botaniska trädgården i Göteborg ske.

Kollektivtrafiknämnden

Nämndens ekonomiska ram under kommande planperiod anpassas till den nivå

Ekonomi, forts.

som fordras för att uppfylla trafikförsörjningsprogrammets mål för respektive år. Ramarna bygger på de beräkningar som kollektivtrafiknämnden samt Västtrafik har utarbetat. För 2018 innebär en ram på ca 4 600 mnkr och för de kommande åren ca 4 800 mnkr respektive ca 5 096 mnkr.

För fortsatta insatser till flyktingar och nyanlända tillförs 2 mnkr 2018.

Kulturnämnden

För fortsatta satsningar på kulturverksamheter riktade till flyktingar och nyanlända tillförs 5 mnkr.

För att bredda möjligheter för särskilt utsatt grupper i behov av inträde på arbetsmarknaden tillförs 10 mnkr för utveckling av fler dagfolkhögskolor.

Moderförvaltningen

För finansiering av insatser i budgeten tas 200 mnkr 2018, 150 mnkr 2019 och 200 mnkr 2020. Detta sker mot bakgrund av en bedömning av ökade statsbidrag framöver.

INVESTERINGSRAMEN

Följande ramar gäller för investeringar under budget- och planperioden:

År	2018	2019	2020
Total investeringsram, mnkr	4 200	4 200	4 200

Fastighetsindex fastställs till 2 % för 2018.

RESULTATUTVECKLING

Budgetens prognostiserade resultat för mandatperioden ser ut enligt följande:

År	2018	2019	2020
Resultat	-244,1	-78,2	-131,5

Ekonomi, forts.

REGIONBIDRAG

	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Hälso- och sjukvård	40 939	41 958	42 997
Hälso- och sjukvårdsstyrelsen	9 854	10 052	10 253
Hälso- och sjukvårdsnämnderna	31 084	31 906	32 744
Norra hälso- och sjukvårdsnämnden	5 318	5 458	5 602
Södra hälso- och sjukvårdsnämnden	4 181	4 292	4 404
Östra hälso- och sjukvårdsnämnden	5 165	5 302	5 441
Västra hälso- och sjukvårdsnämnden	6 346	6 514	6 685
Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd	10 074	10 340	10 611
Regionutveckling	6 678	6 924	7 215
Regionutvecklingsnämnden	743	751	758
Miljönämnden	90	91	92
Kulturnämnden	1 156	1 167	1 179
Kollektivtrafiknämnden	4 600	4 825	5 096
Folkhälsokommittén	46	46	47
Kommittén för mänskliga rättigheter	43	43	44
Serviceverksamheter	216	217	220
Fastighetsnämnden	172	172	176
Servicenämnden	24	25	25
Nämnd Hälsan & stressmedicin	19	20	20
Regiongemensamt	4 269	4 453	4 797
Regionfullmäktige	83	84	85
Regionstyrelsen	2 345	2 576	2 611
Varav personalutskottet	741	956	975
Revisorskollegiet	24	24	24
Patientnämnderna	21	22	22
Arkivnämnden	34	33	34
Koncernbanken	-398	-398	-398
Moderförvaltningen	2 158	2 111	2 419
Summa	52 101	53 550	55 230

Ekonomi, forts.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige att besluta:

- att fastställa regionbidrag till styrelser, nämnder och verksamheter för år 2018 enligt föreliggande förslag till budget
- att fastställa inriktningen för åren 2019-2020 som underlag för den fortsatta planeringen
- att fastställa skattesatsen för 2018 till 11 kronor och 48 öre per skattekrona
- att fastställa i budgetens angivna finansiella mål och övergripande mål
- att uppdra åt regionstyrelsen att utifrån denna budget utarbeta planeringsdirektiv för verksamhetsår 2018
- att uppdra åt regionstyrelsen att utifrån en årlig investeringsram på 4 200 mnkr för perioden 2018-2020 fastställa en årlig investeringsplan samt anvisa medel till investeringsprojekt för 2018
- att bemyndiga regionstyrelsen att under 2018 i övrigt uppta lån om ett högsta belopp av 3 000 mnkr att hanteras enligt föreskrifterna i finanspolicyn.
- att bemyndiga regionstyrelsen att disponera medel inom koncernbanken och moderförvaltningen i syfte att kunna fullfölja samordningsansvaret och uppgiften om övergripande ansvar för verksamheter i egen regi
- att fastställa fastighetsindex till 2 % procent för 2018 som underlag till beräkning av hyror
- att fastställa ramen för VG Primärvård till netto 6 263,8 mnkr samt för vårdval rehabilitering 832,4 mnkr
- att fastställa ett avkastningskrav på 25,0 mnkr på tandvårdsstyrelsen
- att fastställa ett avkastningskrav på 20,0 mnkr på fastighetsnämnden
- att uppdra åt kollektivtrafiknämnden att justera taxor inom kollektiv trafiken med i genomsnitt upp till maximalt 2,5 % för 2017
- att uppdra åt regionutvecklingsnämnden, kulturnämnden, kollektivtrafiknämnden och miljönämnden att senast 31 oktober 2017 fastställa uppdrag till respektive verksamheter
- att uppdra åt servicenämnden att senast 31 oktober 2017 träffa överenskommelser med berörda verksamheter
- att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnderna att senast 31 oktober 2017 träffa överenskommelser med berörda styrelser, förvaltningar och övriga utförare inom hälso- och sjukvården och tandvården avseende ersättningar, vårdnivåer och vårdinriktningar m.m.
- att uppdra åt styrelser, nämnder och verksamheter att senaste den 30 november 2017 till regionstyrelsen avrapportera detaljbudgeten för 2018 samt flerårsplanen för 2019-2020
- att uppdra åt regionstyrelsen att besluta om detaljbudget för 2018 efter att styrelser och nämnder inkommit med förslag till detaljbudget för den egna verksamheten, samt fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag under förutsättning att ärendena inte är av principiell art
- att i övrigt fastställa förslag till budget för 2018 och i budgetförslaget angivna övergripande mål, uppdrag och inriktningar, samt plan för 2019-2020

Ekonomi, forts.

RESULTATRÄKNING

	2018	2019	2020
Verksamhetens intäkter, exkl riktade statsbidrag	12 108	12 049	12 147
varav riktade statsbidrag	1 694	1 425	1 309
Verksamhetens kostnader, exkl av- och nedskrivningar	-61 393	-62 611	-64 192
Avskrivningar och nedskrivningar	-2 204	-2 248	-2 294
Verksamhetens nettokostnad	-51 489	-52 811	-54 338
Skatteintäkter	42 906	44 415	45 996
Kommunalekonomisk utjämning inklusive generella statsbidrag	8 792	8 898	8 944
varav generella statsbidrag	4 225	4 161	4 097
Finansiella intäkter	53	54	55
Finansiella kostnader	-506	-635	-788
ÅRETS RESULTAT	-244	-78	-132

Ekonomi, forts.

BALANSRÄKNING

	2018	2019	2020
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	37	36	35
Byggnader och Mark	16 565	18 533	20 501
Maskiner och inventarier	8 097	8 177	8 257
Finansiella anläggningstillgångar	258	258	258
Summa anläggningstillgångar	24 957	27 004	29 051
Bidrag till infrastruktur	492	449	406
Omsättningstillgångar			
Förråd	260	260	260
Kortfristiga fordringar	3 004	2 810	3 054
Kortfristiga placeringar	10 570	9 275	9 084
Kassa och bank	500	500	500
Summa omsättningstillgångar	14 334	12 845	12 898
SUMMA TILLGÅNGAR	39 784	40 299	42 355
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	-244	-78	-132
Övrigt eget kapital	8 067	7 823	7 745
varav resultatutjämningsreserv	165	165	165
Summa eget kapital	7 823	7 745	7 613
Avsättningar			
Avsättning pensioner	17 850	19 686	21 967
Övriga avsättningar	1 349	1 349	1 349
Summa avsättningar	19 199	21 035	23 316
Skulder			
Långfristiga skulder	1 437	1 437	1 437
Kortfristiga skulder	11 325	10 082	9 989
Summa skulder	12 762	11 519	11 426
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	39 784	40 299	42 355

**SVENSKA
MODELLEN
SKA UTVECKLAS
INTE AVVECKLAS**

Socialdemokraterna

FRAMTIDSPARTIET